

UDRUŽENJE/UDRUGA POSLODAVACA KOMUNALNE PRIVREDE U FBiH
Sarajevo, Tel/fax: ++ 387 33 217-419 e-mail: upkp@bih.net.ba; www.upkp.com.ba
Ul. Jadranska bb; ID br. 4200074940009; Račun INTESA SANPAOLO BANKA: 1540011100646166

Naš broj: 275/17.
Sarajevo, 21.12.2017.godine

SVJETSKA BANKA U BiH
Fra Anđela Zvizdovića 1-B/17
71000 SARAJEVO

Komentari, sugestije, primjedbe i prijedlozi na Nacrt izvještaja – Analiza sistema produžene odgovornosti proizvođača u Bosni i Hercegovini za ambalažu, ambalažni otpad i EE otpad

Poštovani,

Udruženje/Udruga poslodavaca komunalne privrede u FBiH izražava svoje zadovoljstvo i zahvalnost na izradi Nacrta izvještaja – Analiza sistema produžene odgovornosti proizvođača u BiH za ambalažu, ambalažni otpad i EE otpad na području cijele Bosne i Hercegovine koju je izradila Svjetska banka i drugi učesnici u kojem je između ostalog analizirano stanje upravljanja navedenim kategorijama otpada i u kojem su date preporuke, a što sve zajedno može biti realna osnova za potpunije normativno uređenje ove oblasti u Bosni i Hercegovini.

Analiza postojećeg stanja upravljanja ambalažnim i EE otpadom je pokazala da dosadašnja implementacija Pravilnika kojom su uvedeni operatori sistema kao produžena odgovornost proizvođača nije dala željene rezultate, odnosno nije došlo do značajnijeg napretka u povećanju stopa recikliranja i uvođenja odvojenog prikupljanja ambalažnog otpada iz domaćinstava.

Ovo Udruženje je svojevremeno je dalo Primjedbe na Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom («Službene novine F BiH», broj: 83/10) kojim je upozorilo donosioce ovog Pravilnika da način kako se sistem uspostavlja neće dati željene rezultate. Međutim, naše primjedbe nisu uvažene iako ih smatramo vrlo bitnim primjedbama sa aspekta uloge i značaja članica Udruženja koje obavljaju djelatnosti sakupljanja, transporta i tretmana komunalnog otpada. Jedna od osnovnih primjedbi na prijedlog Pravilnika bila je što su javna komunalna preduzeća koja se bave sakupljanjem, tretmanom i odlaganjem komunalnog otpada izostavljena u sistemu prikupljanja ambalažnog otpada. Ova preduzeća prema ovom Pravilniku nemaju nikakvu obavezu da primjenjuju njegove odredbe, odnosno da potpisuju ugovore sa operaterima sistema.

Ova preduzeća su jedini sakupljači ambalažnog otpada iz komunalnog otpada, ista pokrivaju područje cijele Federacije BiH i u obavljanju ove djelatnosti postupaju u skladu sa propisima Kantona, grada ili općine kojima su uređene komunalne djelatnosti, a u sklopu istih uređuju se i javni servisi za selektivno prikupljanje otpada i ona moraju biti definisana kao poseban subjekt u upravljanju ambalažnim otpadom.

Također, ako se pogleda u propise koji regulišu ovu oblast iz okruženja (Slovenija, Srbija, itd.), vidi se da JKP imaju poseban status u ovim propisima kad je u pitanju ambalažni otpad iz komunalnog otpada.

U Nacrtu izvještaja, upravo ste konstatovali da je jedan od glavnih nedostataka Pravilnika nepostojanje odredbi za kantonalne i općinske organe i njihove obaveze u pogledu upravljanja ambalažnim otpadom. S obzirom da su općine, gradovi i kantoni zaduženi za prikupljanje komunalnog otpada iz domaćinstava putem javnih komunalnih preduzeća, izostanak istih iz pravilnika je veliki uzrok današnje neefikasnosti sistema upravljanja ambalažnim otpadom. Uključivanje JKP-a u ovaj proces bi doprinijelo bržem i efikasnijem uređenju sistema odvojenog prikupljanja ambalažnog otpada iz domaćinstava.

Nedostatak predmetne analize je da u istoj nije obrađeno dosadašnje iskustvo javnih komunalnih preduzeća u saradnji sa operaterima sistema koje istina nije veliko i isto se svodilo samo na eventualno finansiranje nabavke kontejnera za prikupljanje ambalažnog komunalnog otpada od strane operatera sistema, bez finansiranja troškova prikupljanja, sortiranja i pripreme za reciklažu sekundarnih sirovina koje su finansirala javna komunalna preduzeća. Prihodi od prikupljenih sirovina ne mogu pokriti ni polovinu troškova prikupljanja,

sortiranja i baliranja ambalažnog otpada koja plaćaju komunalna preduzeća, a prikupljeni ambalažni otpad operateri sistema prikazuju kao da je sakupljen u organizaciji operatera sistema u skladu sa ugovorima koje su potpisali sa preduzećima. Ako se uzme u obzir da operativne troškove prikupljanja, sortiranja i pripreme za reciklažu ambalažnog otpada iz komunalnog otpada plaćaju javna komunalna preduzeća, ne čudi da su naknade koje su u proteklom periodu plaćali proizvođači ambalažnog otpada operaterima sistema u FBiH najniže u Evropi (Tabela 5-3. iz Nacrta izvještaja) i to za dva puta za papir, a za plastiku je niža do trideset puta u odnosu na zemlje EU, a u odnosu na entitet Republike Srpske ova naknada je manja za pet puta.

Operateri sistema ne žele finansirati, a propisi ih na to i ne obavezuju, ni dio troškova prikupljanja, sortiranja i pripreme za reciklažu ambalažnog otpada iz domaćinstava, a što velikim dijelom ima uticaj na niske stope reciklaže iz komunalnog otpada. Ovakvo ponašanje operatera sistema omogućio je Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom koji je svojim odredbama upravo operaterima sistema omogućio da bez puno truda i ulaganja finansijskih sredstava ostvare postavljene ciljeve, a koji su kako je to i konstatovano u analizi veoma niski. Smatramo da u Nacrtu izvještaja nije dovoljno obrazložena dosadašnja praksa operatera sistema i javnih komunalnih preduzeća u proteklom periodu naročito po pitanju finansiranja troškova te predlažemo da se ista obrazloži. Predlažemo da se Nacrt izvještaja dopuni po pitanju analize finansiranja troškova prikupljanja, sortiranja i pripreme za reciklažu ambalažnog otpada iz komunalnog otpada i daju određene konkretne preporuke po tom segmentu.

Iz svega ranije navedenog ne možemo se nikako složiti sa konstatacijom na str. 106. Nacrta izvještaja u poglavlju „Potpuna ili zajednička odgovornost operatera sistema“ gdje ste naveli da „općine i JKP-a imaju veoma ograničeno iskustvo u organizovanju odvojenog prikupljanja i sortiranja otpada, da ne postoji općinska infrastruktura za odvojeno prikupljanje otpadom, da općine i javni sektor ne prihvataju promjene, da općine neće moći uspjeti organizovati odvojeno prikupljanje i da će to uticati na ciljeve reciklaže te da se privatni sektor može lakše boriti protiv nepoštenih praksi i korupcije u trgovini“. Međutim, mi smatramo da ove konstatacije nisu tačne i da su neargumentovano navedene u ovom Nacrtu. Javna komunalna preduzeća zajedno sa osnivačima općinama, gradovima i kantonima su izuzetno zainteresovana za uvođenje odvojenog prikupljanja otpada i jedini na području Federacije BiH imaju iskustvo u organizovanju odvojenog prikupljanja otpada u domaćinstvima i isti su jedini na području Federacije BiH započeli ovaj proces. Nažalost, zbog nedostatka finansijskih sredstava za ulaganje u ovaj sektor i zbog izuzetno niskih tarifa za domaćinstva koje su trenutno neekonomske, javna komunalna preduzeća nisu u mogućnosti značajnije uvesti odvojeno prikupljanje otpada iz domaćinstava. Smatramo da u Nacrtu izvještaja treba iznijeti naprijed navedeno uključujući i to da operateri sistema nisu željeli finansirati ni dio operativnih troškova za prikupljanje, sortiranje i pripremu za reciklažu ambalažnog otpada iz komunalnog otpada što bi sigurno u suprotnom slučaju dovelo do značajnog povećanja obima odvojenog prikupljanja otpada iz domaćinstava.

Usudujemo se reći da u Nacrtu izvještaja autori preferiraju da operateri sistema, kao produžena odgovornost proizvođača (POPR), i dalje ostanu glavni akteri u upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom, iako isti nisu postigli značajne rezultate i napredak u razvoju odvojenog prikupljanja otpada. **Nakon sagledavanja ukupne problematike upravljanja ambalažom i ambalažnim otpadom, te dosadašnjim iskustvom, smatramo da poslove Operatera sistema treba, barem za narednih pet (5) godina, povjeriti Federalnom fondu za zaštitu okoliša.** Time bi se obezbijedilo sigurno, kontrolisano i transparentno upravljanje sistemom. Ovome u prilog ide i da trenutno u EU ne postoji obaveza uspostave POPR šeme za ambalažu (str. 81. Nacrta izvještaja), iako su članice obavezne uspostaviti POPR šemu za EE otpad, otpadna vozila, baterije i akumulatore.

Deklerativna izjava da će Operater, privatno privredno društvo, biti neprofitan nije prihvatljiva zbog toga što nije moguće organizovati i provesti efikasnu kontrolu poslovanja i finansijskog rezultata privatnog privrednog subjekta što se dosada već i pokazalo.

Federalni Fond za zaštitu okoliša je državni fond u potpunoj kontroli poslovanja Federalnog ministarstva okoliša i turizma i Vlade FBiH. Fondu za zaštitu okoliša FBiH nije uopšte data šansa da prikuplja naknade i da zajedno sa kantonima, gradovima, općinama i javnim komunalnim preduzećima pokuša uspostaviti sistem odvojenog sakupljanja otpadom. Smatramo da bi Fond, u proteklom petogodišnjem periodu, da je bio ovlašten

za prikupljanje sredstava iz naknada proizvođača mogao značajnije ulagati u sektor i sigurno bi se postigli daleko bolji rezultati nego u slučaju uvođenja operatera sistema. Fond je u proteklom periodu prikupio veoma mala sredstva cca 17.000,00 KM iz naknada za ambalažni otpad (podatak Fonda za zaštitu okoliša FBiH) dok nije poznato koliko su prikupili operateri sistema i gdje su ista sredstva utrošili jer nije postojala transparentnost od strane operatera sistema u tom smislu. Međutim, mi smatramo da su operateri sistema, s obzirom da vrše svoju funkciju na osnovu javnih ovlaštenja, dužni transparentno prikazati visinu prikupljenih sredstava i njihovo trošenje jer se na kraju radi i o neprofitnim organizacijama.

Iako je to bila obaveza operatera sistema, Fond je u proteklom periodu ulagao u razvoj odvojenog prikupljanja otpada iz domaćinstava, te je sa veoma malim sredstvima (cca 300.000,00 – 500.000,00 KM godišnje za sektor upravljanja otpadom) omogućio razvoj primarne reciklaže u svim kantonima federacije, što nije slučaj sa operaterima sistema. Da je Fond mogao ponuditi općinama i JKP-a veća sredstva, danas bi imali veći stepen u hijerarhiji upravljanja otpadom na području cijele FBiH.

Na kraju općih primjedbi, želimo ukazati da smo primijetili da postoji poprilična kolizija između posljednja dva dokumenta Svjetske banke (Nacrt izvještaja – Pregled sektora upravljanja čvrstim otpadom i preporuke reformi do 2025.godine i predmetni Nacrt izvještaja) iz razloga što je u prvom Nacrtu jedan od postavljenih ciljeva da se do 2025.godine reciklira 30% ambalažnog otpada od ukupnih količina ambalažnog otpada i planirano je da se investicije ulažu u javna komunalna preduzeća koja su ovlaštena od općina da obavljaju navedene poslove, dok se u drugom dokumentu javna komunalna preduzeća izuzimaju i u sistem uvode operateri sistema kao sakupljači naknada od proizvođača i privatna preduzeća kao potencijalni korisnici istih. Bilo bi potrebno da se autori ova dva dokumenta usaglasa sa datim preporukama.

U nastavku dajemo komentare i prijedloge date u poglavlju 7. Preporuke:

1. Podržavamo preporuku datu u Nacrtu izvještaja da se budući razvoj POPR šeme bazira na punoj odgovornosti industrija, što znači da bi operateri sistema snosili sve troškove vezano za prikupljanje, sortiranje i pripremu za reciklažu ambalažnog otpada iz komunalnog otpada. Javna komunalna preduzeća su spremna i da se ti troškovi čak i dijele između operatera sistema i javnih komunalnih preduzeća, ali na fer osnovu.

Nikako nije prihvatljiva dosadašnja situacija da javna komunalna preduzeća snose sve operative troškove, a operateri sistema samo nabavljaju posude za odvojeno prikupljanje otpada. U skladu sa ovim smatramo da je neophodno da podjela oko finansiranja troškova bude jasna i transparentna na području cijele Federacije BiH za sva preduzeća za prikupljanje otpada i za sve operatere sistema, a ne da se razlikuje od slučaja do slučaja.

Predlažemo da se na ovaj način odredi visina poticaja za svaku tonu prikupljenog otpada iz komunalnog otpada po vrstama: papir, PET ambalaža, staklo, višeslojni materijal itd. koja bi bila jedinstvena za područje cijele FBiH, i koju bi plaćali operateri sistema za prikupljeni ambalažni otpad iz kontejnera čiju su nabavku oni finansirali.

Na ovaj način bi se omogućila transparentnost i pravičnost za sve operatere i za sva preduzeća. Visinu poticaja može odrediti Federalno ministarstvo okoliša i turizma na godišnjem nivou.

2. U preporukama Nacrta na stranici 130. predložene su izmjene i dopune zakonskih odredbi te predlažemo da se u tekstu novih zakonskih odredbi pored općina dodaju i JKP-a i da alineja 2. glasi: „bolje definišu odgovornosti općina, javnih komunalnih preduzeća i međusobnih odnosa s operaterima sistema u uspostavljanju neophodne infrastrukture za odvojeno prikupljanje i sortiranje otpada, kao i finansiranja troškova prikupljanja, sortiranja i pripreme za reciklažu ambalažnog otpada“.
3. Na stranici 131. gdje se daju preporuke u vezi sa institucionalnim okvirom u ovom sektoru, smatramo da su javna komunalna preduzeća zajedno sa Udruženjem/Udrugom poslodavaca komunalne privrede neopravdano izostavljena te predlažemo da se u alineji gdje se spominju općine dodaju JKP i UPKP FBiH te da ova alineja glasi: „općine, preko svog saveza i javna komunalna preduzeća, preko UPKP FBiH, trebaju biti uključene u rad koordinacijskih tijela osnovanih za sprovedbu propisa o

ambalažnom i EE otpadu u FBiH“. Uspostavom sličnog koordinacijskog tijela u RS bi se mogao znatno podržati proces sprovedbe. Takva koordinacijska tijela u oba entiteta su potrebna radi osiguranja platforme za konsultacije sa interesnim grupama i podršku realizaciji sporazuma o raspodjeli odgovornosti između operatera sistema i lokalnih vlasti. Udruženja gradova i općina i udruženja poslodavaca komunalne privrede u oba entiteta trebaju biti formalni partneri u konsultacijama s operaterima sistema o optimalnim sistemima za odvojeno prikupljanje, sortiranje i tretman koji će se u budućnosti provoditi. Potrebno je jačanje kapaciteta entitetskih Saveza općina/opština i gradova i Udruženja/Udruga poslodavaca komunalne privrede“.

Javna komunalna preduzeća i Udruženje/Udruga poslodavaca komunalne privrede u Federaciji BiH istinski žele biti partneri u sistemu upravljanja ambalažnim otpadom i smatramo da smo kompetentni i nadležni da budemo dio koordinacijskih tijela za sprovedbu navedenih propisa. Ovim isključenjem JKP-a ponovo bi bilo ugroženo ostvarivanje ciljeva reciklaže i iskorištavanja otpada.

4. Slažemo se sa tačkom 7.3. Finansijski aspekti gdje se predlaže da obavezna industrija pokriva sve troškove sistema odvojenog prikupljanja otpadom, ali napominjemo da smo spremni i da JKP-a sufinansiraju dio troškova na fer osnovi.
5. Također se generalno slažemo i sa ostalim preporukama datim u poglavlju 7.

Na kraju, želimo naglasiti da ponuđeni Nacrt izvještaja – Analiza sistema produžene odgovornosti proizvođača u Bosni i Hercegovini za ambalažu, ambalažni otpad i EE otpad je generalno dobar dokument koji je sagledao dosadašnju praksu uvođenja sistema produžene odgovornosti proizvođača u BiH i dao dobre preporuke koje mogu biti osnova za normativno uređenje ove oblasti u BiH. Ne možemo se oteti utisku da operateri sistema i FMOIT nisu dovoljno iskritikovani u ovom Nacrtu, iako nisu postigli rezultate po pitanju ambalaže i ambalažnog otpada. **U ovom Nacrtu nepravедно su javna komunalna preduzeća izostavljena kao punopravni akteri u sistemu upravljanja ambalažom i ambalažnim otpadom, iako su isti dosada jedini dali doprinos u uspostavljanju infrastrukture za odvojeno prikupljanje otpada, a da nisu imali kvalitetnu podršku ni od operatera sistema po pitanju finansiranja barem dijela troškova, a ni od osnivača u smislu određivanja ekonomskih cijena za domaćinstva.**

Molimo članove Tima Svjetske banke koji su radili ovu Studiju da naše komentare i primjedbe prihvate u cilju izrade što kvalitetnije Studije koja će u budućnosti donijeti konkretna poboljšanja u upravljanju ambalažnim i EE otpadom u Bosni i Hercegovini, te da javna komunalna preduzeća definišu kao punopravne aktere u sistemu upravljanja ambalažnim otpadom kao sakupljača i obrađivača ambalažnog otpada iz komunalnog otpada kao što to ona i jesu. U prilogu ovog dopisa dostavljamo Vam i dva dopisa (dopisi br.336/11 i 366/11 – Primjedbe i Prijedloge na Prijedlog Pravilnika o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom) koje smo svojevremeno uputili Federalnom ministarstvu okoliša i turizma prilikom donošenja Pravilnika o ambalaži i ambalažnom otpadu tokom 2011. godine. Iz istih možete vidjeti da smo tada jedini primijetili da sistem koji se želi uspostaviti neće dati rezultate i predložili slična rješenja koja ste i Vi u ovom Nacrtu i dali.

Nadamo se da ćemo ovaj put imati razumijevanje i da ćete naše komentare i prijedloge uvažiti.

U cilju boljeg razumijevanja naših stavova predlažemo da predstavnici UPKP FBiH održe sastanak sa Timom Svjetske banke koji je izradio predmetnu Studiju.

Kod izrade ovog dopisa korišteni su komentari, prijedlozi i sugestije članica UPKP u Federaciji BiH.

S poštovanjem,

PREDSJEDNIK UO UPKP FBiH

Babić Selim, dipl.ing.građ.s.r.

Prilog:

Akt br: 336/11 i br: 366/11-Primjedbe na Prijedlog
Pravilnika o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom